

До спеціалізованої вченої ради Д 17.127.01
Класичного приватного університету,
69002, м. Запоріжжя,
вул. Жуковського, 70б

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу

Гільорме Тетяни Вікторівни

**«Методологія обґрунтування управлінських рішень щодо запровадження технологій енергозбереження на промислових підприємствах»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

АКТУАЛЬНІСТЬ ОБРАНОЇ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

Економіка України на сучасному етапі характеризується трансформаційними процесами, через перебіг яких постійно змінюються умови функціонування підприємств. Такі умови потребують принципово інших підходів до управління промисловими підприємствами, зокрема вдосконалення обґрунтування управлінських рішень щодо запровадження технологій енергозбереження. Можна з упевненістю сказати лише про те, що управління має бути настільки ефективним, щоб підприємство досягало намічених цілей. Забезпечення відповідного рівня ефективності управління є метою підприємства, оскільки саме це дає змогу успішно функціонувати та розвивати його кожну організаційно-виробничу ланку.

Нестабільність умов господарювання, недосконалість законодавства, відсутність розвиненого енергетичного ринку та інші економічні, фінансові й соціальні чинники ускладнюють умови функціонування й розвитку українських промислових підприємств і перешкоджають формуванню ефективних ринкових відносин в Україні.

Питання управління технологіями енергозбереження в умовах розвитку є актуальними як з позиції теорії, так і практики діяльності вітчизняних промислових підприємств, тому розробка науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо управління змінами, що є метою дослідження Гільорме Т.В., є ваговим внеском у вирішення питань ефективності розвитку підприємств в сучасних умовах господарювання.

На користь наукової вагомості та актуальності дисертаційної роботи свідчить відповідність тематики науково-дослідних робіт Класичного приватного університету за темою «Формування механізмів стабілізації функціонування промислових підприємств на засадах антикризового управління»; Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара за темами «Маркетингове комунікаційне забезпечення запровадження в Україні систем енергозабезпечення на основі використання альтернативних

джерел енергії» та «Розробка організаційно-економічного механізму функціонування суб'єктів господарювання, галузей та регіонів України в контексті концепції сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0113U002059); Національної металургійної академії України за темами «Моделювання економічної поведінки та стратегії розвитку суб'єктів господарювання» та «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (номер державної реєстрації 0107U001146).

СТУПІНЬ ОБГРУНТОВАНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, ЇХ ДОСТОВІРНІСТЬ І НАУКОВА НОВИЗНА

Представлені в дисертації теоретичні положення, науково-методичні розробки, практичні рекомендації та загальні висновки викладені у логічній послідовності, відображають причинно-наслідкові зв'язки між різними частинами дослідження і забезпечують досягнення поставлених у роботі цілей і вирішення окреслених завдань.

Наукові результати отримані з використанням сукупності загальнонаукових та прикладних методів: аналіз і синтез; монографічний та порівняльний; ситуаційний аналіз; когнітивно-лінгвістичний аналіз; аналіз ієрархій; аналіз середовища функціонування; агентне моделювання; кореляційно-регресійний аналіз.

Використання наведених вище методів дозволило Гільорме Т.В. зробити авторський внесок у розвиток науково-методичного забезпечення теорії та практики управління технологіями енергозбереження як умова розвитку промислових підприємств.

Отримані дисертантом наукові результати докладно обгрунтовані в дисертаційному дослідженні. З наукових праць, виданих у співавторстві, використано тільки ті результати, які отримано автором особисто.

Вірогідність теоретичних положень, висновків та рекомендацій дисертації підтверджується використанням широкого спектру літературних джерел з проблем дослідження, опрацюванням чинних нормативно-правових актів, інформаційно-аналітичних матеріалів, первинної документації промислових підприємств України, даних бухгалтерської та оперативної звітності промислових підприємств України, експертних думок фахівців галузі, статистичних даних Державної служби статистики України та Євростату.

Обгрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження, наукових положень та рекомендацій дисертанта підтверджено їх апробацією та схваленням на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

СТРУКТУРА ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЗМІСТ ЇЇ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

У дисертаційній роботі чітко визначено предмет та об'єкт дисертаційної роботи, сформульовано мету і завдання дослідження.

Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, п'яти додатків. Загальний обсяг дисертації становить 487 сторінок, з них основний текст – 363 сторінки, список використаних джерел (337 найменувань) – 43 сторінки, додатки – 43 сторінки. Робота містить 71 рисунок і 50 таблиць.

У першому розділі – «Теоретико-методологічні основи управління розвитком енергозбереження та підвищенням енергоефективності промислових підприємств» – досліджено трансформацію наукових підходів до енергозбереження та енергоефективності промислових підприємств (стор. 44-69); здійснено аналіз і окреслено перспективи розвитку енергетичної платформи промислових підприємств на засадах концепції «Smart Grid» (стор. 69-91); розроблено концепцію управління технологіями енергозбереження як технологіями забезпечення розвитку промислових підприємств (стор. 92-118).

У другому розділі – «Оцінювання діяльності промислових підприємств у сучасних умовах розвитку енергетичного ринку» – визначено стан і тенденції розвитку промислових підприємств на основі енергозбереження в Україні та світі (стор. 123-152); побудовано модель оцінювання розвитку промислових підприємств в умовах політики ефективного споживання енергоресурсів (стор. 152-174); здійснено аналіз сучасних особливостей ринкового середовища функціонування промислових підприємств на принципах енергозбереження (стор. 174-194).

У третьому розділі – «Формування системи управління технологіями енергозбереження на промислових підприємствах» – побудовано підприємницьку модель управління технологіями енергозбереження на промислових підприємствах (стор. 199-217); сформовано систему оцінювання стимулювання персоналу в контексті дослідження поведінки агентів з питань енергозбереження (стор. 217-242); здійснено імплементацію системи управління впровадженням технологій енергозбереження на промислових підприємствах (стор. 242-262).

У четвертому розділі – «Обґрунтування управлінських рішень щодо запровадження проєктів з енергозбереження на промислових підприємствах» – обґрунтовано методику економічного оцінювання інвестування в сучасні технології енергозбереження з урахуванням темпоральної складової оцінювання капіталовкладень (стор. 265-294); побудовано модель системи інтегрованих комунікацій як оптимального засобу просування технологій енергозбереження на промислових підприємствах (стор. 294-312); сформовано стратегії нівелювання ризиків заходів з енергозбереження на промислових підприємствах (стор. 312-327).

У п'ятому розділі – «Практична реалізація концепції управління запровадженням технологій енергозбереження на промислових підприємствах» – розроблено стратегічні заходи щодо ефективності

управління запровадженням технологій енергозбереження на промислових підприємствах (стор. 332-349); обґрунтовано вибір управлінських рішень щодо розвитку промислових підприємств на основі енергозбереження (стор. 349-367); сформовано стратегії управління запровадженням технологій енергозбереження на промислових підприємствах (стор. 367-382).

Загалом відчутні глибокі знання технологій, проблем і досвіду управління технологіями енергозбереження на промислових підприємствах.

НАУКОВА НОВИЗНА ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Найбільш вагомі результати, що розкривають особистий внесок Гільорме Т.В. у розробку досліджуваної проблеми та характеризують новизну дослідження, полягають, на наш погляд, у наступному:

вперше:

– запропоновано концепцію управління технологіями енергозбереження як технологіями забезпечення розвитку промислового підприємства на основі: базового процесно-компетентнісного й забезпечувальних/підтримувальних (системного, ресурсного, ситуаційного, атрибутивного) підходів; обґрунтованої сукупності принципів теорій управління, ризик-менеджменту, стейкхолдерів, центрів відповідальності, сталого розвитку з урахуванням особливостей промислової діяльності та трансформаційної специфіки зовнішнього середовища крізь призму методологічної, методичної й прикладної площин, що в сукупності забезпечує високий рівень конкурентоспроможності промислових підприємств шляхом розробки та впровадження актуальних і науково обґрунтованих управлінських рішень (стор. 112-114);

– розроблено комплексний інструментарій інтегрального оцінювання енергоефективності проектів енергозбереження на промислових підприємствах, який ґрунтується на багаторівневій системі оцінювання діяльності за визначеними критеріями й інтегральними показниками виділених підсистем з позиції визначення мінімізації сумарних витрат енергоресурсів та експлуатаційних витрат альфа-стейкхолдерів і за загальними індикаторами сприятливості зовнішніх умов на основі використання економіко-аналітичних методів. Застосування запропонованого інструментарію надає змогу здійснювати оптимальний вибір складних систем із різномірними вхідними та вихідними характеристиками з урахуванням ефекту синергетики (стор. 278-292);

– запропоновано модель управління ризиками заходів енергозбереження на промислових підприємствах, яка базується на класифікації ризиків (технічні, фінансові, процедурні), стратегій їх мінімізації у двофакторній площині «енергоефективність-ризик»; забезпечує розробку заходів з протидії негативним наслідкам ризиків; сприяє мінімізації енергоємності виробництва продукції, підвищенню стійкості промислових підприємств до коливань вартості паливно-енергетичних ресурсів (стор. 313-320);

– обґрунтовано методологічні основи формування системи обґрунтування управлінських рішень щодо запровадження технологій енергозбереження на промислових підприємствах як технологій генерування ад'єктивних рішень на основі методів імітаційного моделювання, що забезпечує формування та ефективне впровадження дієвої системи взаємопов'язаних етапів ідентифікації рівня розвитку підприємства відносно здатності визначати чинники й організувати поступовий процес формалізації поведінки підприємства як економічного агента під впливом управлінських рішень та обрання оптимального сценарію розвитку (стор. 359-364);

удосконалено:

– науково-методичний підхід до розробки процедури розгляду та погодження інвестиційних проєктів енергозбереження, який визначає порядок і терміни прийняття до розгляду проєкту; порядок розгляду та аналізу проєкту; критерії схвалення проєкту, що, на відміну від існуючих, ідентифікується на основі просторових координат прийняття управлінських рішень трьох субкритеріїв глобальних пріоритетів: споживчої цінності, ступеня ризику та технічної можливості – і забезпечує вирішення багатоаспектної задачі переведення промислового виробництва на відновлювальні види енергоресурсів з метою зменшення енергозалежності та екологічної сталості відповідно до новітніх вимог сталого розвитку підприємства (стор. 345-348);

– науково-методичний підхід до побудови системи управління розподілом енергетичних ресурсів за технологіями Smart Grid та Blockchain, що відрізняється застосуванням запропонованої авторської атрибутивної моделі очікуваних ефектів відповідно до вимог груп альфа-стейкхолдерів, особливо промислових підприємств, за визначеними параметрами на етапі Індустрія. 4 в умовах обмежень комунікаційного середовища за обов'язковістю контролю та оцінювання ефективності прийняття управлінських рішень щодо запровадження технологій енергозбереження, що сприяє адаптації системи управління підприємств до ринкових вимог децентралізації виробництва та постачання енергії на основі відновлювальних і традиційних джерел (стор. 75-87);

– науково-практичний підхід до вибору моделі обліку витрат на запровадження технологій енергозбереження як сукупності економічних складових (витрати «часу життя» проєкту, бюджет на реалізацію проєктів, вартість відкладених рішень), який, на відміну від існуючих, враховує обсяги повноважень та обов'язків управлінців в організаційній структурі підприємств (центри відповідальності) і запропоновану систему пулів витрат, що гарантує вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень (підвищення релевантності та усунення асиметрії інформації) в інформаційному просторі промислового підприємства (стор. 94-101);

– модель прогнозування продажу систем енергозабезпечення економічними агентами промисловими підприємствами, в основу якої покладено визначення

функціональної залежності між фактором сезонності (сезонна компонента, гармонійна складова моделі) та цільовою функцією забезпечення ефективної часової послідовності управлінських рішень/заходів і яка, на відміну від існуючих, враховує тривалість фактора сезонності, що підвищує ефективність управлінських рішень завдяки оптимізації часового лагу між їх прийняттям і реалізацією (стор. 378-381);

набули подальшого розвитку:

– понятійний апарат системи енергетичного менеджменту промислових підприємств, який забезпечує формування ефективної енергетичної політики промислових підприємств та ґрунтується на методологічних засадах процесів прийняття управлінських рішень, сучасних принципах енергозбереження, енергетичних показниках діяльності; так, уточнено поняття «енергозбереження» як сукупність дій, які спрямовані на отримання прогресивних результатів щодо раціонального та ефективного використання енергоресурсів з метою економії енергії, зменшення витрат енергії та втрат, що пов'язані зі зменшенням негативного впливу на навколишнє середовище, досягнення корисного соціально-економічного ефекту (стор. 54);

– класифікація споживання енергетичних ресурсів промислових підприємств у частині існуючих класифікаційних ознак шляхом введення нової ознаки – «стадія життєвого циклу проєктів з енергозбереження», у межах якої відокремлено повне, часткове використання енергоресурсів або розподіл енергоресурсів відповідно до відношення маржинального пріоритету витрат, що надає змогу здійснювати прогнозування витрат на проєкти енергозбереження залежно від стадії життєвого циклу: на етапі довиробничих витрат – порівняльне значення вартості по відношенню до загального наявного ресурсу за критерієм найменшого; на етапі виробництва – енергетичні ресурси розподіляються відповідно до відношення маржинального пріоритету до витрат на енергетичні ресурси (стор. 302-303);

– методичний підхід до формування стратегічних заходів з підвищення ефективності переговорів між стейкхолдерами проєктів запровадження технологій енергозбереження на основі модифікованої матриці стратегій проведення переговорів, сформованої інтегральними показниками «партнерство-активність» з використанням рівнозначної трирівневої шкали, який, на відміну від існуючих, визначає та враховує пріоритетні напрями вдосконалення процесу управлінських комунікацій в ієрархічній послідовності. Це надає змогу ідентифікувати стратегію обґрунтування управлінських рішень, визначити серед рекомендованих варіантів найбільш відповідні до його можливостей та розробити обґрунтовані заходи забезпечення системи управління енергозбереженням на промислових підприємствах; відношення маржинального пріоритету до витрат на енергетичні ресурси (стор. 339-341);

– науково-методичний підхід до оцінювання інноваційного розвитку промислових підприємств у системі управління енергетичною складовою на основі використання модифікованої моделі SWOT-аналізу. Унікальність підходу полягає в тому, що аналізу піддаються дані, які мають як якісні, так і кількісні характеристики, а до переваг моделі віднесено компактність

розробки завдяки використанню однієї методологічної платформи й оперативність використання завдяки відсутності необхідності перезавантаження даних у спеціалізовану систему (стор. 182-188);

– науково-методичний підхід до визначення рівня та активізації корпоративної соціальної відповідальності промислових підприємств у вигляді тривимірної матричної моделі позиціонування рівня розвитку бізнес-одиниць у системі координат: соціальної, екологічної та економічної складових. Це надає змогу розробляти альтернативні сценарії обґрунтування управлінських рішень щодо запровадження технологій енергозбереження з метою забезпечення принципів корпоративної соціальної відповідальності промислових підприємств (ситуація вибору стандартних альтернатив; проблемна ситуація; кризова ситуація) (стор. 321-325).

Таким чином, теоретико-методологічні положення, методичні та практичні рекомендації дисертаційної роботи Гільорме Т.В. розвивають розуміння сутності управління технологіями енергозбереження в умовах розвитку та дозволяють підприємствам промисловості покращити результати діяльності і підвищити ефективність розвитку.

ТЕОРЕТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Результати дослідження використовують у навчальному процесі Класичного приватного університету при викладанні таких дисциплін, як: «Економіка підприємства», «Організація і управління виробництва», «Економіка промисловості підприємства» (довідка про впровадження № 20/19 від 21.11.2019); Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара при розробці методичного забезпечення та викладанні таких дисциплін, як: «Управлінський облік», «Звітність підприємства», «Облік і аудит», «Облік та звітність в оподаткуванні» (акт впровадження б/н від 17.12.2015); «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством», «Організація і методика аудиту» (акт впровадження б/н від 09.01.2016); Східноєвропейського університету економіки і менеджменту при підготовці і викладанні дисциплін: «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання», «Інноваційний розвиток підприємства», «Організаційне проектування підприємств» (довідка про впровадження № 546 від 03.07.2017).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Основні положення, викладені в дисертаційній роботі, доведено до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій, які мають універсальний характер.

Підтвердженням практичної значущості дисертації є те, що сформовані у ній теоретичні положення, науково-методичні підходи і практичні рекомендації використано у практичній роботі таких промислових підприємств: ТОВ «Дніпренерготехнологія», ТОВ ВКФ «Велта», ТОВ НВП «Екоенерго-ОРГХІМ», ТОВ «Укрторггара», ТОВ «Промелектропостач», ТОВ «Завод-фірма «ОСЬ», ТОВ «НВО «РАКУРС»; громадської організації – ДМГО «Центр політичних, економічних та соціологічних досліджень».

Все вищезначене дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження має наукове і прикладне значення.

ІДЕНТИЧНІСТЬ ЗМІСТУ АВТОРЕФЕРАТУ ТА ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЇ

Автореферат за своїм змістом відповідає основним положенням та висновкам дисертаційної роботи, відбиває структуру та логіку викладеного в ній матеріалу.

СТУПІНЬ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ І ВИСНОВКІВ КАНДИДАТСЬКОЇ ДИСЕРТАЦІЇ

Положення кандидатської дисертації Гільорме Т.В. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук не знайшли застосування в дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

ПОВНОТА ВИКЛАДЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи й опублікованими працями дисертанта дозволяє стверджувати, що ключові наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, знайшли своє відображення у публікаціях автора. Основні положення і результати дисертаційної роботи, відповідно до чинних вимог, викладені у статтях, виданих у фахових наукових виданнях (у т.ч. таких, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних), у наукових періодичних виданнях інших держав, а також у друкованих матеріалах наукових конференцій.

Зокрема, за темою дисертаційної роботи автором опубліковано 66 наукових праць, з яких: 16 – монографії (2 одноосібні, 5 зарубіжних); 29 – статті: 16 – в наукових фахових виданнях (у тому числі 11 у виданнях, що входять до наукометричної бази даних Index Copernicus), 9 – у наукових закордонних виданнях, проіндексованих у базі даних SCOPUS, 4 – в інших наукових виданнях, що входять до наукометричних баз даних (у тому числі 1 стаття, що входить до наукометричної бази даних SCOPUS); 1 – навчальний посібник; 20 – матеріали конференцій (у тому числі 3 у збірниках, що входять до наукометричних баз даних SCOPUS, Web of Science). Загальний обсяг праць – 104,34 д. а., з яких 78,19 д. а. належать особисто автору.

Основний зміст дисертації досить повно відображено в авторефераті. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають їх авторові Гільорме Т.В. право публічного захисту дисертаційної роботи.

ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

Дисертаційна робота містить не захищені раніше наукові положення та отримані автором нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують важливу проблему розроблення теоретичних положень, науково-методичних підходів і практичних рекомендацій з управління технологій енергозбереження в умовах розвитку промислових підприємств, що є

важливим і актуальним за умови нестабільності економіки, змінності ринкового середовища.

Дисертаційна робота за змістом і оформленням повністю відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), що пред'являються до дисертації, поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Дисертаційна робота, отримані наукові результати та висновки повною мірою відповідають спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та профілю.

ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ ТА ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ

Не применшуючи вагомість, значущість достатньо високого теоретичного, методико-практичного рівня дисертаційної роботи, доречно відзначити окремі недоліки, неточності дисертації та дискусійні питання, що дають змогу висловити з цього приводу наступні зауваження та побажання:

1. У підрозділі 1.1 дисертант зазначає, що атрибутивний підхід як компонент методології управління має особливі ознаки. Враховуючи особливості управління технологіями енергозбереження як технологіями забезпечення розвитку промислового підприємства, ролі та вагомий вплив на розвиток економіки, така ознака, як атрибутивність є найбільш важливою. Але, це твердження потребує більш розгорнутої аргументації (пояснення).

2. Дискусійним вважаю визначені автором у підрозділі 1.1 деякі тези. Так, автор стверджує, що на макрорівні технологічний прогрес, що покращує енергоефективність, як правило, збільшує загальне споживання енергії. Тому споживання енергії може бути зменшено з енергоефективністю або без неї, а споживання енергії може збільшитися одночасно з енергоефективністю. Впровадження енергоефективних технологій не завжди призводить до скорочення споживання енергії через наявність зворотного ефекту. Відносне зниження цін на енергоносії за рахунок підвищення енергоефективності стимулює збільшення споживання енергії (прямий несприятливий ефект).

3. Вагомим доробком дослідження видається впровадження моделі поведінки агентів з питань енергозбереження в контексті концепції «хижак-жертва», як найбільш розповсюджене явище у природі, при цьому діяльність суб'єктів господарювання розглядається у аналогії економічних систем з біологічними (підрозділ 3.1). Слід зауважити, що представлені висновки за результатами впровадження моделі носять більше теоретичний характер, також мають недостатній рівень конкретизації по тексту підрозділу 3.1.

4. При імплементації системи управління впровадження енергозберігаючих технологій на промислових підприємствах автор досліджує аспект калькулювання технологій енергозбереження (підрозділ 3.3). В цілому погоджуюсь з позицією дисертанта щодо доцільності використання принципів «калькулювання життєвого циклу технології» для забезпечення оперативності та аналітичності інформації, що продукується обліковою системою промислових підприємств, посилення контрольних функцій експлуатаційних

витрат (стор. 253-254). Слід зауважити, що з метою стратегічного управління витратами доцільно було використати метод «таргет костинг», метою якого є забезпечення оптимізації витрат. Це дозволить попередньо встановлювати обмеження щодо оптимізації витрат, що допоможе промисловим підприємствам раціонально використовувати свої ресурси при максимальній орієнтації на задоволення вимог споживачів, підвищити прозорість використання ресурсів, удосконалити структуру витрат та підвищити якість продукції та послуг.

5. Автором об'єктивно зазначено, що для підвищення ефективності використання механізму енергозбереження необхідно будувати Систему збалансованих показників з інтеграцією інших концепцій стратегічного управління: поширюється тенденція створення «безшовної» збалансованої системи управління підприємством, що інтегрує такі концепції та методики, як економічний прибуток, вартісноорієнтований менеджмент (VBM), BSC, управління, структуроване за видами діяльності (ABC), метод аналізу ієрархій Сааті (MAI), панелі та матриці стейколдерів тощо (стор. 308). Проте здобувач не акцентує уваги на цих аспектах при формуванні висновків дисертаційної роботи.

6. Автор у підрозділі 5.1 розглядає ситуаційну модель вибору стратегії переговорів при запровадженні проєктів технологій енергозбереження на промислових підприємствах (рисунок 5.3). Доречним було б розгорнуте пояснення всіх елементів рисунку 5.3 при побудові «дерева рішень».

7. Не всі підрозділи дисертаційної роботи рівноцінні за обсягом.

Проте неведені зауваження не носять принципового характеру і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПО ДИСЕРТАЦІЙНІЙ РОБОТІ

Дисертаційна робота Гільорме Т.В. виконана на достатньому науковому рівні, містить нові теоретичні підходи до вирішення актуального наукового завдання розробки теоретико-методологічних засад, науково-методичних підходів та практичного інструментарію обґрунтування управлінських рішень щодо запровадження технологій енергозбереження на промислових підприємствах.

Актуальність теми, успішна реалізація поставлених завдань, достатній науковий рівень і практичне значення дисертації однозначно свідчать про те, що вона цілком відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Завдання дослідження виконано, поставлену мету досягнуто. Основні результати дослідження та висновки є конкретними, достатньо аргументованими та являють собою предмет для захисту.

Автореферат дисертації розкриває основні її положення і є ідентичним за структурою та змістом роботи. Всі наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в авторефераті, детально розкриті в дисертації.

За формальними та якісними параметрами дисертаційна робота на тему «Методологія обґрунтування управлінських рішень щодо запровадження технологій енергозбереження на промислових підприємствах» повністю відповідає вимогам п. 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами) до докторських дисертацій економічного спрямування, а її автор Гільорме Тетяна Вікторівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
Харківський національний університет
радіоелектроніки (м. Харків)

Т.В. Полозова

Т. В. Маданік